

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

จิรพันธ์ สมประสงค์

ผู้ตรวจ

ผศ.รสริน สุทองหล่อ

จิรวัฒน์ โคตรสมบัติ

ผศ. ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

บรรณาธิการ

ผศ. ดร.ผดุง พรมมูล

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

จิรพันธ์ สมประสงค์.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.--
กรุงเทพฯ : แม็คเอดูเคชั่น, 2559.

276 หน้า.

1. ศิลปะ--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). I. ชื่อเรื่อง.

707

ISBN 978-616-274-741-0

สงวนลิขสิทธิ์ : พฤษภาคม ๒๕๕๙

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็น
ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษร

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

 IMACEDUCATION

ส่งนาณัติสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

☎ ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๓ โทรสาร ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท ไฮเบอร์พรี้นท์กรุ๊ป จำกัด

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ ๑ ทักษะศิลป์	ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
	ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล
สาระที่ ๒ ดนตรี	ศ ๒.๑ เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
	ศ ๒.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล
สาระที่ ๓ นาฏศิลป์	ศ ๓.๑ เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
	ศ ๓.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชุดนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยในการจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนแม็คครั้งนี้ นอกจากจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลางและตัวชี้วัดชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังได้นำผลการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยมาดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนเล่มนี้ ดังนี้

๑. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทุกมาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี

๒. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตร ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการวางแผนแบบมองย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง

๓. เพื่อสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทุกระดับ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหาสอดคล้องโดยใช้ตราสัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับครูผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียน และควรเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม ทั้งนี้ควรเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ของบริษัท และขอตั้งปณิธานว่าจะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการศึกษาลดต่อไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

สารบัญ

ทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ กระบวนการทางศิลปะ

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙ และ ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๑.๑ กระบวนการถ่ายทอดงานทัศนศิลป์

- ลักษณะการถ่ายทอดงานศิลปะ
- การถ่ายทอดงานศิลปะ
- วิธีการถ่ายทอดงานศิลปะ
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑.๒ การประยุกต์ใช้ทัศนธาตุ (สี แสงเงา พื้นผิว บริเวณว่างและมิติ) สร้างงาน

- พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับสี
- พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับแสงและเงา
- พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นผิว
- พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับบริเวณว่างและมิติ
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑.๓ หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์

- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑.๔ หลักความงาม

- การรับรู้ความงาม
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

หน้า

๑

๒

๓

๓

๔

๕

๑๐

๑๑

๑๑

๑๘

๒๑

๒๔

๒๓

๒๘

๓๖

๓๓

๓๘

๔๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ สร้างสรรค์งานศิลปะ

๔๓

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐ และ ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๒.๑ เทคนิคการสร้างงานจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

๔๔

- เทคนิคงานจิตรกรรม
- เทคนิคงานประติมากรรม
- เทคนิคภาพพิมพ์
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๔๔

๔๕

๔๘

๕๔

๒.๒ การสร้างสรรค์ศิลปะสื่อประสม

๕๕

๒.๓ การสร้างสรรค์ศิลปะประดิษฐ์

๕๘

- ประเภทของงานศิลปะประดิษฐ์
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๕๕

๖๒

๒.๔ ศิลปะในชีวิตประจำวันกับการประยุกต์ใช้

๖๓

- ศิลปะกับการแต่งกาย
- ศิลปะกับความประณีตสวยงาม
- ศิลปะกับการประยุกต์ใช้สอย
- ศิลปะกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ศิลปะกับการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๖๓

๖๔

๖๕

๖๕

๖๖

๖๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สุนทรียะทางศิลปะ

๖๕

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓, ๗, ๘, ๙, ๑๑ และ ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑

๓.๑ ความงามของศิลปะ

๗๐

- คุณค่าความงามของศิลปะ

๗๑

๓.๒ การแสดงความคิดเห็นในงานศิลปะ

๗๓

- การแสดงความคิดเห็นในงานศิลปะประเภทต่างๆ
- ขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นในงานศิลปะ

๗๓

๗๔

- หลักการปฏิบัติในการแสดงความคิดเห็นในงานศิลปะ	๗๔
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๗๘
๓.๓ การจัดนิทรรศการศิลปะ	๗๕
- รูปแบบของนิทรรศการ	๘๐
- การวางแผนการจัดนิทรรศการ	๘๑
- การออกแบบการจัดนิทรรศการ	๘๒
- ขั้นตอนการจัดนิทรรศการศิลปะ	๘๓
- สถานที่จัดนิทรรศการศิลปะ	๘๔
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๘๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล ๘๓

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘ และ ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๔.๑ วัฒนธรรมการสร้างงานศิลปะไทยและสากล	๘๘
- ศิลปะไทย	๘๘
- ศิลปะสากล	๙๐
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๙๔
๔.๒ หลักการเขียนภาพและปั้นรูปวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	๙๖
- หลักการเขียนภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	๙๖
- หลักการปั้นรูปวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	๙๖
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๙๙
๔.๓ คุณค่าและการสร้างงานศิลปวัฒนธรรมไทย	๑๐๐
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๐๒

ดนตรี

๑๐๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ รอบรู้เรื่องศิลปะการดนตรี

๑๐๔

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๕, ๗ และ ศ ๒.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๕.๑ การเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในงานดนตรีและงานศิลปะอื่นๆ	๑๐๕
- เทคนิคการสร้างสร้งงานดนตรีและศิลปะแขนงอื่น	๑๐๖
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๐๗
๕.๒ ความเป็นมาและยุคสมัยของดนตรีไทย	๑๐๘
- ยุคสมัยของดนตรีไทย	๑๐๘
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๑๓
๕.๓ ความเป็นมาและยุคสมัยของดนตรีสากล	๑๑๔
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๒๑
๕.๔ ดนตรีแนวเพลงไทย	๑๒๓
- ประเภทของเพลงไทย	๑๒๓
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๒๗
๕.๕ ดนตรีแนวเพลงไทยสากล	๑๒๘
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๓๑
๕.๖ วงดนตรีสากลและโอกาสในการแสดง	๑๓๒
- วงแบนด์	๑๓๒
- วงดุริยางค์	๑๓๔
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ	๑๓๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ ทักษะทางดนตรี

๑๓๘

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓, ๔, ๕

๖.๑ หลักการฟังและขับร้องเพลงไทย

๑๓๙

- หลักการฟังเพลงไทย
- หลักการขับร้องเพลงไทย
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑๓๙

๑๓๙

๑๔๓

๖.๒ หลักการขับร้องเพลงสากล

๑๔๔

- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑๔๘

๖.๓ การบรรเลงดนตรี

๑๔๙

- การบรรเลงกีตาร์โปร่ง
- ส่วนประกอบของกีตาร์โปร่ง
- การตั้งสายกีตาร์
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑๔๙

๑๔๙

๑๕๐

๑๖๑

๖.๔ การประพันธ์เพลงในอัตราจังหวะ ๒/๔ และ ๔/๔

๑๖๒

- จังหวะและเครื่องหมายกำหนดจังหวะ
- การประพันธ์ทำนองเพลง
- การประพันธ์บทร้อง
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑๖๒

๑๖๕

๑๖๖

๑๖๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ อิทธิพลความงามของดนตรี

๑๖๙

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖ และ ศ ๒.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๒

๗.๑ คุณค่าของดนตรีไทย

๑๗๐

- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑๗๑

๗.๒ อิทธิพลของดนตรี

๑๗๒

- อิทธิพลของดนตรีต่อบุคคล

๑๗๒

- อิทธิพลของดนตรีต่อสังคม ๑๓๓
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ ๑๓๕

นาฏศิลป์

๑๓๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘ รอบรู้นาฏศิลป์

๑๓๗

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒, ๓, ๖, ๗ และ ศ ๓.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒

๘.๑ นาฏศิลป์ไทย

๑๓๘

- การกำเริบนาฏศิลป์ไทย ๑๓๘
- ทำรำตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ๑๓๘
- คนตรี เพลง การขับร้องเพลงไทยประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทย ๑๔๒
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ ๑๔๓

๘.๒ นาฏศิลป์สากล

๑๔๔

- การกำเริบนาฏศิลป์สากล ๑๔๔
- ลักษณะการแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สากล ๑๔๑
- เครื่องดนตรีในการแสดงนาฏศิลป์สากล ๑๔๓
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ ๑๔๕

๘.๓ รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์

๑๔๖

- การแสดงเป็นหมู่ ๑๔๖
- การแสดงเดี่ยว ๑๔๕
- การแสดงละคร ๒๐๐
- การแสดงเป็นชุดเป็นตอน ๒๐๖
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ ๒๐๘

๘.๔ องค์ประกอบของบทละคร

๒๐๕

- การแสดงละคร ๒๑๑
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ ๒๑๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์

๒๑๓

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓, ๔

๕.๑ ภาษาท่าหรือภาษาทางนาฏศิลป์

๒๑๔

- ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ
- ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๒๑๔

๒๑๘

๒๑๕

๕.๒ การแสดงร่างมาตรฐาน

๒๒๐

- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๒๒๕

๕.๓ การประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำนาฏศิลป์

๒๒๖

- หลักการในการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำนาฏศิลป์
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๒๒๖

๒๓๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๐ สุนทรียภาพทางนาฏศิลป์

๒๔๐

ตรงตามมาตรฐาน ศ ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๕ และ ศ ๓.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๓

๑๐.๑ สุนทรียะทางนาฏศิลป์

๒๔๑

- องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย
- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๒๔๑

๒๔๕

๑๐.๒ การอนุรักษ์สืบทอดนาฏศิลป์ไทย

๒๔๖

- คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๒๕๐

บรรณานุกรม

๒๕๑

ภาคผนวก

๒๕๓

ดัชนี

๒๖๓

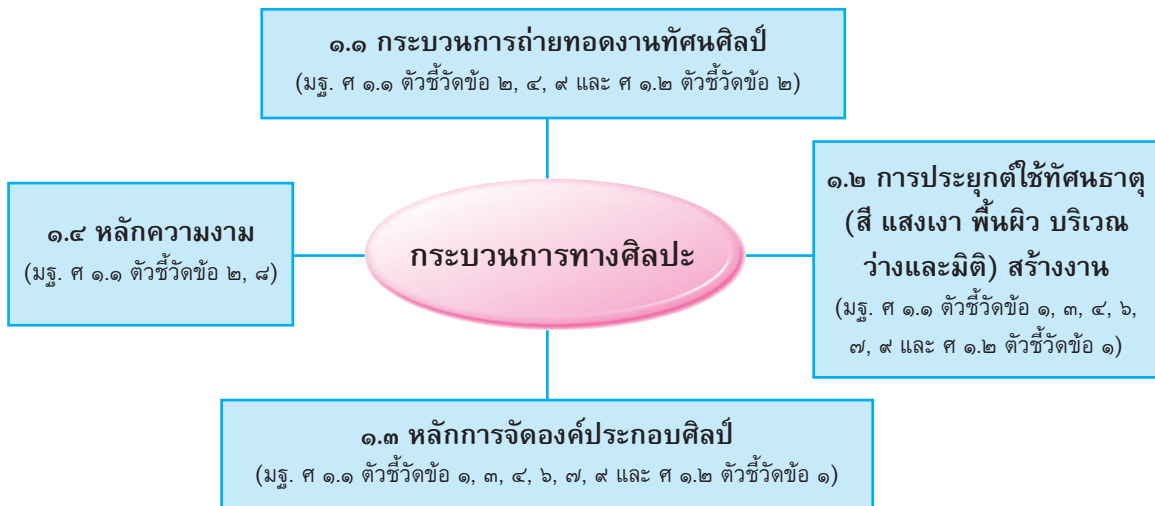

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทัศนศิลป์

กระบวนการทางศิลปะ

ตัวชี้วัดชั้นปี

๑. บรรยายสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ที่เลือกมา โดยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบ (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
๒. ระบุและบรรยายเทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานทัศนศิลป์ (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)
๓. วิเคราะห์และบรรยายวิธีการใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสร้างงานทัศนศิลป์ของตนเองให้มีคุณภาพ (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓)
๔. มีทักษะในการสร้างงานทัศนศิลป์อย่างน้อย ๓ ประเภท (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๔)
๕. สร้างงานทัศนศิลป์ ทั้ง ๒ มิติ และ ๓ มิติเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์และจินตนาการ (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖)
๖. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์สื่อความหมายเป็นเรื่องราว โดยประยุกต์ใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๗)
๗. วิเคราะห์และอภิปรายรูปแบบ เนื้อหา และคุณค่าในงานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่นหรือของศิลปิน (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๘)
๘. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์เพื่อบรรยายเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย (มฐ. ศ ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๙)
๙. ศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนคุณค่าของวัฒนธรรม (มฐ. ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
๑๐. เปรียบเทียบความแตกต่างของงานทัศนศิลป์ในแต่ละยุคสมัยของวัฒนธรรมไทยและสากล (มฐ. ศ ๑.๒ ตัวชี้วัดข้อ ๒)

๑.๑ กระบวนการถ่ายทอดงานทัศนศิลป์

กระบวนการ คือ แนวทางดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามขั้นตอนซึ่งวางไว้อย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

การถ่ายทอดงานศิลปะ หมายถึง การแสดงออกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก หรือ การกระทำให้ปรากฏ ซึ่งเกิดจากการมองเห็น การได้อ่าน การได้ฟัง หรือการได้สัมผัส

กระบวนการถ่ายทอดงานศิลปะ หมายถึง การคิดสร้างผลงานศิลปะอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งเน้นให้ผลงานสำเร็จลุล่วงได้ผลงานที่มีคุณภาพ ตามขั้นตอน การปฏิบัติ เช่น การวางแผนการสร้างงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบหรือปรับปรุงผลงาน การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอดงานศิลปะ

ลักษณะการถ่ายทอดงานศิลปะเกิดขึ้นได้จากการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อ ซึ่งสามารถ ถ่ายทอดได้ดังนี้

๑. การถ่ายทอดจากความคิดและจินตนาการ คือ การรวบรวมประสบการณ์ของสมองสั่งการให้เกิดเป็นภาพเป็นเรื่องราว ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นด้วยการคิดไตร่ตรองสำรวจ คาคณะเน และนึกคิด

๒. การถ่ายทอดจากความรู้สึก คือ การสร้างภาพเป็นเรื่องราวขึ้นในจิตใจ แต่ถูกประมวลมาจากประสบการณ์ที่เกิดจาก ความรู้สึกประทับใจในสิ่งหนึ่ง แล้วนำมาคิด สร้างเป็นภาพขึ้นในใจ

ภาพ “ลอยกระทง” เป็นภาพการถ่ายทอดจากความคิด
โดย ชรรมนุญ เรืองสวัสดิ์

ภาพ “เส้น สี ลวดลายในจินตนาการ” เป็นภาพถ่ายทอดจากจินตนาการ
โดย พลเชษฐ์ ทัพนวัชร

ในการถ่ายทอดงานศิลปะจากความคิดและจากจินตนาการทางศิลปะเป็นผลงานต่างๆ ได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการนำวัสดุอุปกรณ์และเทคนิควิธีการทางศิลปะมาดัดแปลงประยุกต์ใช้ให้ถูกต้อง และจะต้องคำนึงถึงความงามและประโยชน์ใช้สอยให้มากที่สุด เช่น ถ้าต้องการถ่ายทอดงานศิลปะ จากความคิดหรือจินตนาการด้วยการวาด เพื่อให้เกิดภาพตามต้องการโดยใช้เส้นถ่ายทอดนั้น จะต้องผ่านกระบวนการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการถ่ายทอดที่ถูกต้องและเหมาะสม กับงาน ในลักษณะเดียวกันการถ่ายทอดด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น และการพิมพ์ภาพต่างๆ ก็ต้องถ่ายทอดผ่านกระบวนการคิดและเลือกสรรวัสดุอุปกรณ์ และนำเทคนิค วิธีการทางศิลปะมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมเช่นกัน

การถ่ายทอดงานศิลปะ

ศิลปะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากความรู้สึนึกคิดและความประทับใจในแง่มุมต่างๆ ที่มนุษย์พบเห็นมา ซึ่งเป็นมูลเหตุให้เกิดรูปแบบและเทคนิควิธีการถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ และเหตุผลสำคัญที่ทำให้มนุษย์คิดสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีดังนี้

๑. ความชื่นชอบประทับใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์รับรู้ด้วยการสังเกต เรียนรู้ ชิมซับรับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รูปแบบในการถ่ายทอดจึงเลียนแบบ จากสิ่งที่ตนประทับใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

๒. **แรงบันดาลใจ** เป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สัมผัสรับไว้นาน เกิดขึ้นได้จากความเชื่อถือ ความศรัทธาในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องชาติบ้านเมือง ศาสนา กษัตริย์ เทพเจ้าหรือสิ่งที่ตนเองมีความเคารพบูชา รูปแบบของการถ่ายทอดผลงานศิลปะจึงมักเป็นงานนอกเหนือความเป็นจริง เป็นแบบอุดมคติ เช่น เรื่องจากตำนาน พงศาวดาร ภาพเทพเจ้าหรือรูปปั้นพระพุทธรูปสมัยต่างๆ เป็นต้น

๓. **รูปสัญลักษณ์** เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ใช้หมายความแทนอีกสิ่งหนึ่ง เป็นการเชื่อมโยงความคิดในทางสร้างสรรค์ เป็นสิ่งแทนให้เกิดความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน รูปแบบในการถ่ายทอดจะแสดงเป็นเครื่องหมาย รูปสัญลักษณ์แทนคำพูดให้เข้าใจโดยทั่วกันได้ เช่น ความรัก (♡) เพศ (♂ ♀) ห้าม (⊘) เป็นต้น

วิธีการถ่ายทอดงานศิลปะ

ในการถ่ายทอดงานศิลปะไม่ว่ารูปแบบใดก็คือการนำเอาทัศนธาตุมาจัดวางเป็นองค์ประกอบของงานศิลปะด้วยการถ่ายทอดในลักษณะ รูปร่าง รูปทรง เส้น แสง สี ลีลา ตามที่ต้องการ จะถ่ายทอดโดยการเลียนแบบหรือคิดสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามจินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ เช่น

๑. **การเขียนภาพ วาดเส้น หรือภาพระบายสีแบบต่างๆ** เช่น แบบเหมือนจริง แบบตัดทอน แบบนามธรรม เป็นต้น

ภาพ “ตลาดเช้า” แสดงการถ่ายทอดการเขียนภาพ โดย มานิตย์ นิเวศน์ศิลป์

๒. การปั้นและการแกะสลัก ในรูปแบบต่างๆ เช่น แบบหุ่นต่ำ แบบหุ่นสูง แบบลอยตัว เป็นต้น

ภาพ “กวาง” แสดงการถ่ายทอดการปั้น
โดย ไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์

ภาพ “เครื่องไม้สักทอง” แสดงการถ่ายทอดการแกะสลัก
โดย นักศึกษาวิชาการเครื่องไม้ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ภาพ “พิมพ์แกะไม้” แสดงการถ่ายทอด
การพิมพ์ภาพ โดย รจนา ชันจำนงค์

๓. การพิมพ์ภาพ ด้วยเทคนิควิธีการ
ต่างๆ จากแม่พิมพ์โดยตรง และแม่พิมพ์ที่
ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น

๔. การประดิษฐ์ เป็นการประดิษฐ์ผลงานจากวัสดุ
ต่างๆ ที่เรียกว่า “ศิลปะประดิษฐ์”

ภาพ “โคมไฟ” แสดงการถ่ายทอดการประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้
โดย นักศึกษาวิชาหัตถกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ฝึกปฏิบัติกิจกรรม ๑

การถ่ายทอดงานศิลปะ

ความมุ่งหมาย

๑. ให้นักเรียนฝึกถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะตามความคิด จินตนาการ ความรู้สึกประทับใจ โดยเลือกรูปแบบการถ่ายทอดได้เองตามความถนัดและความสนใจ

๒. สนุกสนาน ชื่นชม และเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะ เกิดความรักและความมั่นใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ขั้นตอน/เทคนิคปฏิบัติ

๑. วางแผนตามกระบวนการสร้างสร้งงาน (ที่เลือก)
๒. ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ตามขั้นตอนการสร้างงาน
๓. ตรวจสอบ/ปรับปรุง และพัฒนาผลงาน

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี พู่กัน
๒. วัสดุในการปั้นต่างๆ
๓. วัสดุในการพิมพ์ภาพต่างๆ
๔. เศษวัสดุเพื่อประดิษฐ์งานสร้างสรรค์

ภาพตัวอย่างการเขียนภาพแบบต่าง ๆ

การเขียนภาพแบบเหมือนจริง

การเขียนภาพแบบนามธรรม

การเขียนภาพแบบตัดทอน

ภาพตัวอย่างการปั้นและการแกะสลัก

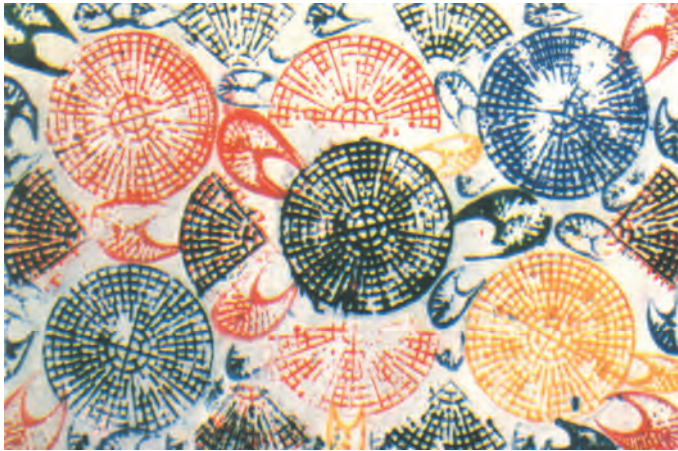
งานปั้นหุ่นสูง ผลงานของ วีระพงษ์ โพธิสาร

การแกะสลักผลไม้ (ภาพจากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม ๑๓)

ภาพตัวอย่างการพิมพ์ภาพแบบต่าง ๆ

การพิมพ์ภาพจากวัสดุ

การพิมพ์จากแม่พิมพ์ประดิษฐ์

ภาพตัวอย่างการสร้างผลงานศิลปะประดิษฐ์แบบต่าง ๆ

การประดิษฐ์จากก้อนหิน

การประดิษฐ์จากไม้ไอศกรีม

การประดิษฐ์จากไม้จิ้มฟัน

คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

๑. กระบวนการถ่ายทอดงานศิลปะตามความคิดของนักเรียน หมายถึงอะไร
๒. การถ่ายทอดงานศิลปะแตกต่างกับการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างไร
๓. การถ่ายทอดงานศิลปะจากความคิด หมายถึงอะไร
๔. การถ่ายทอดงานศิลปะจากจินตนาการ หมายถึงอะไร มีรูปแบบเฉพาะอย่างไร
๕. ให้นักเรียนอธิบายเหตุผลที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์งานศิลปะจากความคิดของนักเรียน (อธิบายไม่น้อยกว่า ๓ บรรทัด)

แนวการวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

สังเกตพฤติกรรมการทำงานในชั้นเรียน โดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผลหมายเลข ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๗

เครื่องมือวัดผล

เลือกใช้เครื่องมือวัดผลจากการทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติและคำถามตรวจสอบความเข้าใจ โดยใช้เครื่องมือวัดผลหมายเลข ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๗

เกณฑ์การผ่าน

ผ่านเกณฑ์ปานกลางในทุกกิจกรรม